



Govern d'Andorra

ÀREA DE PATRIMONI CULTURAL

Memòria 2023

Ministeri de Cultura, Joventut i Esports
Encamp, febrer del 2024

MEMÒRIA 2023 DE L'ÀREA DE PATRIMONI CULTURAL

MINISTERI DE CULTURA, JOVENTUT I ESPORTS

Sumari

Definició i funcions

Objectius 2023

Projectes i activitats

1. Projectes estratègics

- 1.1. Elaboració de la Llei del Patrimoni Cultural
- 1.2. Relat d'història d'Andorra
- 1.3. Programa Primera Pedra
- 1.4. Conservació integral de la Farga del Madriu a la Vall del Madriu Perafita Claror
- 1.5. Arxiu d'Etnografia

2. Programes internacionals

- 2.1. Candidatures Unesco en curs
- 2.2. Itineraris del Consell d'Europa
- 2.3. Seguiment de les candidatures Unesco
- 2.4. Comunitat de Treball dels Pirineus (CTP)

3. Gestió i conservació del patrimoni cultural immoble i moble

- 3.1. Accions de conservació preventiva i millora dels béns culturals immobles
- 3.2. Accions de conservació preventiva i millora dels béns culturals mobles
- 3.3. Digitalització del patrimoni i accés a la informació
- 3.4. Inventari del patrimoni cultural
- 3.5. Gestió de l'inventari i protecció del patrimoni cultural (béns mobles i immobles). Informes, seguiments, control d'intervencions
- 3.6. Ajuts a la restauració, conservació preventiva i integrada del patrimoni cultural
- 3.7. Entorns de protecció i plans especials de protecció

4. Programes de recerca i conservació

- 4.1. Conservació i gestió del jaciment de la Roureda de la Margineda
- 4.2. Ruta dels Orris d'Encamp
- 4.3. Estudi diacrònic de l'ocupació humana a l'alta i la mitja muntanya del sector septentrional de la parròquia d'Ordino
- 4.4. Recerca a la Farga del Madriu. Vall del Madriu Perafita Claror (veure apartat 1.4)
- 4.5. Espai memòria de Ràdio Andorra

Gestió econòmica, tècnica i equipament

Accions de divulgació i promoció del patrimoni cultural. Publicacions, formacions, recursos. Atenció als usuaris.

Col·laboració amb altres àrees, departaments, institucions

Participació en congressos, jornades i seminaris

Definició i funcions

L'Àrea de Patrimoni Cultural (APC) té com a missió fonamental vetllar per a la preservació, la conservació, incrementar el coneixement, la difusió, la transmissió i el foment del patrimoni cultural immoble, moble i immaterial. Aquesta missió s'exerceix mitjançant la materialització dels projectes definits en el Pla Estratègic de la Cultura 2030 i la gestió del patrimoni cultural que li és encomanada en l'article 34 de la Constitució i la Llei 9/2003 i les seves modificacions així com els reglaments que en depenen.

Al mateix temps els programes de recerca que desenvolupa i impulsa l'Àrea contribueixen a un millor i major coneixement de la història del país i a consolidar els valors representats pel patrimoni cultural, esdevenint elements identitaris que cal preservar i difondre. Un exemple n'és la coordinació dels continguts que es difonen mitjançant el web del Relat històric d'Andorra, la recerca a la Farga del Madriu Perafita Claror, l'inventari de les estructures al sector d'alta muntanya d'Ordino o la ruta dels Orris d'Encamp, entre altres.

També s'exerceix des de l'Àrea la representació i participació en matèria de Patrimoni Cultural als organismes internacionals: Unesco, Consell d'Europa, Comunitat de Treball dels Pirineus i òrgans específics vinculats al patrimoni cultural (ICCROM, ...). Fent seguiment de les convencions signades per Andorra, responen als qüestionaris tècnics requerits per aquestes institucions, assistint a les reunions i formant part dels equips de treball designats.

I en l'exercici de la missió fonamental que és la preservació i la conservació dels béns inventariats (BI), béns d'interès cultural (BIC), els seus entorns de protecció (EP), els espais de presumpció arqueològica (EPA) i els espais de presumpció paleontològica (EPP), l'Àrea informa, inspecciona i fa seguiment de qualsevol actuació que es pretengui fer en algun d'aquests elements que formen part del patrimoni cultural o el seu entorn. Al mateix temps coordina i gestiona les accions de conservació i planifica intervencions integrals per millorar la comprensió dels béns i garantir la seva pervivència per a les generacions futures.

També correspon a l'Àrea la gestió dels inventaris dels béns mobles, immobles i immaterials del patrimoni cultural. Fer recerca, proposar noves inscripcions, incrementar i actualitzar els continguts, donar-hi valor i fer-ne difusió són competències del Ministeri titular de la Cultura. Al voltant d'aquesta funció s'organitza i es desenvolupa un tant per cent important de l'activitat diària.

Pel que fa als béns mobles i al seu moviment dins i fora del país li correspon al Departament de Patrimoni Cultural informar i seguir les gestions derivades de la importació, exportació o moviment intern. Aquesta acció ha de ser autoritzada pel Ministeri titular de la Cultura i requereix un alt grau d'especialització en conservació, història de l'art, normatiu i reglamentari.

En definitiva, l'Àrea planifica i coordina els projectes des d'una òptica integral i transversal, en col·laboració amb la resta d'àrees del Ministeri de Cultura, Joventut i Esports. Manté relació directa amb altres àrees del Govern particularment el Ministeri de Territori i Urbanisme, de Medi Ambient i Agricultura i de Relacions Institucionals, Educació i Universitats. També col·labora i coordina projectes conjuntament amb els Comuns, el Consell General, Associacions, Fundacions, col·legis professionals, centres de recerca i universitats i organismes internacionals.

Objectius 2023

OBJECTIU GENERAL: Garantir la conservació, el coneixement, la difusió i el foment dels béns que integren el patrimoni cultural immoble, moble, arqueològic, paleontològic i immaterial, donant compliment a la Llei 9/2003 del Patrimoni Cultural modificada el 2014. Impulsar la recerca per al major i millor coneixement del Patrimoni Cultural. Promoure i fer seguiment dels programes i convenis internacionals en la matèria. i conservació dels béns culturals. Identificació, registre i documentació dels béns culturals mobles, immobles i immaterials que integren el patrimoni cultural d'Andorra

Objectius (O) i activitats (A)

O1 Gestió i conservació del patrimoni cultural.

O1 A1 Inventari.

O1 A2 Gestió de les reserves del patrimoni cultural. Trasllat, tractament i col·locació dels béns mobles a les reserves de la nova seu del Ministeri a l'antic hotel Rosaleda.

O1 A3 Inspecció de l'estat de conservació del patrimoni cultural, programació i execució de les accions de prevenció i conservació necessàries.

O1 A4 Gestió de les intervencions en béns del patrimoni cultural, entorns de protecció i espais de presumpció arqueològica i paleontològica i seguiment de les activitats.

O1 A5 Elaboració d'entorns de protecció dels monuments declarats béns d'interès cultural.

O2 Restauració i conservació dels béns culturals.

O2 A1 Conservació preventiva, restauració i inspecció dels béns immobles. Fer inspeccions i actualitzar el pla de conservació preventiva. Programar i fer les intervencions necessàries en immobles.

O2 A2 Conservació i restauració dels béns culturals mobles, inclosos els de les esglésies, museus, fruit de les intervencions arqueològiques i paleontològiques.

O3 Recerca històrica patrimonial.

O3 A1 Foment i difusió del patrimoni cultural. Promoure campanyes i accions específiques de sensibilització i coneixement de la recerca en patrimoni cultural com per exemple en la tècnica i construcció en pedra seca mitjançant el programa Primera Pedra, l'organització i celebració de les jornades europees del patrimoni, celebració de diades internacionals. Promoció dels projectes propis com l'inventari i recerca en etnobotànica, del cançoner popular, la recerca a la farga del Madriu Perafita Claror, ...

O3 A2 Gestió del patrimoni arqueològic i paleontològic. Executar les intervencions programades en recerca arqueològica i paleontològica com el projecte de recerca i posada en valor de la ruta dels Orris a Encamp, programa de recerca arqueològica a la zona de mitja i alta muntanya d'Ordino i també, la recerca arqueològica inherent a les intervencions en béns immobles: Sant Joan de Caselles, Sant Vicenç d'Enclar, Roureda de la Margineda, etc.

O3 A3 Intervenció arqueològica a la farga de la Vall del Madriu Perafita Claror. 3a fase.

O4 Divulgació del patrimoni cultural.

O4 A1 Difusió del valor del patrimoni, dels programes finalitzats i en curs. Visites, sessions formatives a les escoles. Participació amb associacions afins.

O5 Relacions internacionals.

O5 A1 Participació i seguiment de les convencions i compromisos internacionals en matèria de patrimoni cultural com la Unesco, el Consell d'Europa, el Centre internacional d'estudis, de conservació i restauració dels béns culturals (ICCROM), la Comunitat de treball dels Pirineus (CTP).

O5 A2 Seguiment de les candidatures Unesco i del CoE.

O5 A3 Avançament en l'estratègia Unesco del Departament.

Projectes i activitats realitzades

1 Projectes estratègics

1.1 Elaboració de la Llei del Patrimoni Cultural

Per aconseguir una millor comprensió i un major consens en l'avançament de la nova Llei, durant el primer trimestre de l'any, la direcció del Departament ha realitzat una sèrie de reunions de treball tècnic amb diferents comuns, presentant les línies generals de la proposta de Llei. Concretament amb el Comú de Canillo i d'Ordino. Es preveu continuar-les durant el 2024 així com fer una presentació monogràfica al Consell Assessor del Patrimoni Cultural.

1.2 Relat d'història d'Andorra. Dinamització del portal d'història d'Andorra

El mes de gener es va posar en marxa el portal web del Relat Històric d'Andorra: www.historia.ad al llarg de l'any, s'han anat desenvolupant els continguts dels diferents apartats del lloc web i s'han mantingut actualitzats els continguts temporals, així mateix, s'ha constituït el Comitè científic i editorial del web del Relat Històric, format el període 2023-2024 per: Joaquim Torredà, Albert Villaró, Eva Arasa, Pau Chica i Isabel de la Parte. El mes de maig, el Comitè va proposar les següents estratègies de dinamització algunes de les quals van quedar recollides al Pla de divulgació del Relat Històric d'Andorra:

Estratègia adreçada al públic en general (tenint en compte diferents segments de públic).



Albert Villaró exposa "Una petita història cultural andorrana". 25 de maig del 2023

Cicle de conferències: el Comitè va proposar l'impuls d'un cicle de conferències que pugui realitzar-se de forma periòdica i que, a mitjà termini, pugui consolidar-se al país.

Les dues primeres conferències es van fer la primavera del 2023:

-Albert Villaró, *Una petita història cultural andorrana* (25 de maig, a la Biblioteca Nacional).

-Pau Chica, *Andorra, 1910-1950: de la crisi a la modernitat* (19 de juny, a la Biblioteca Nacional).

Es preveu la represa del cicle la primavera del 2024.



Pòdcast del relat d'història d'Andorra: Qui té por de la història?
<https://www.historia.ad/podcast-qui-te-por-de-la-historia/>

Els tècnics de l'Arxiu Nacional Pau Chica i Andrea Regadera són els animadors d'aquests pòdcasts pensats per fer difusió de continguts d'història d'Andorra:

-El mite de Carlemany, amb l'historiador Oliver Vergés (3 de novembre)

-Etnobotànica: els usos tradicionals de les plantes, amb la investigadora Canòlich Álvarez (18 de desembre).

Càpsules audiovisuals: amb l'objectiu de difondre els continguts del Relat amb el tipus de producte que més consumeixen els joves, el Comitè va proposar fer una sèrie de càpsules audiovisuals amb un llenguatge audiovisual fresc i dinàmic. De moment, aquesta acció s'ha deixat per a més endavant.

Estratègia adreçada a la comunitat educativa.

Formació sobre l'entorn web i els recursos que ofereix adreçada als docents del país — Escola Andorrana i Formació Andorrana, així com del Centre de Formació al llarg de la vida (formació d'adults) però també formació no reglada (cursos d'història d'Andorra de la Fundació Crèdit Andorrà o cursos que organitzen els comuns com a l'Escola d'Art d'Andorra la Vella, per exemple).

La proposta ha estat traslladada al Ministeri de Relacions Institucionals, Educació i Universitats.

1.3 Programa Primera Pedra

Les línies del programa es focalitzen en donar a conèixer i fomentar l'ús de la tècnica de construcció en pedra seca reconeguda per la Unesco com a patrimoni cultural immaterial de la humanitat. Les activitats són:

Formació.

Dos formacions.

22 participants

Construcció d'un mur de doble cara (nivell 1) i d'una cabana (nivell 2).

Amb la col·laboració del Centre de formació al llarg de la vida i del Comú de Canillo.



Difusió i foment

Dos reunions amb col·legis professionals.

Dos xerrades a les escoles associades a la Unesco

Tres assessoraments

Celebració de la setmana de la pedra seca del 25 de novembre al 3 de desembre

<https://www.setmanapedraseca.cat/activitats/mapa-dactivitats-2023>

<https://m.andorradifusio.ad/programes/companyia/companyia-29-novembre-2023/quarta-edicio-setmana-pedra-seca>

Avançament del programa

Trobada de Pedra Seca i Arquitectura Tradicional. Del 19 al 22 d'octubre a Cadaqués, s'ha participat a la trobada bianual que organitza l'Associació per a la Pedra Seca i l'Arquitectura Tradicional (APSAT). L'objectiu és el de relacionar, conèixer, promocionar, divulgar, investigar i intercanviar els coneixements, experiències, investigacions i treballs fets amb la tècnica de pedra seca.

La Comissió de la Vall del Madriu Perafita Claror ha presentat una conferència escrita sobre els treballs realitzats a la Vall i durant la cloenda de la trobada, Andorra ha pres el relleu per l'organització de la propera sessió la tardor del 2025.

Projecte PETRA. Durant l'any 2023 la Comunitat de Treball dels Pirineus ha coordinat reunions presencials i virtuals amb entitats de les diferents regions per sol·licitar un ajut Interreg-POCTEFA per impulsar activitats centrades en l'aprofitament, posada en valor i promoció de tècniques de pedra seca en l'àmbit transpirinenc amb l'acrònim de PETRA. L'ajut ha estat atorgat amb la major puntuació en la primera convocatòria per al període 2021-2027. El programa s'inclou en la prioritat 5 dels ajuts i té com a missió impulsar el turisme sostenible, desenvolupar la cultura en l'àmbit de la protecció, el desenvolupament i la promoció del patrimoni cultural i els serveis culturals i es concreta en tres accions: inventari, formació i divulgació mitjançant la creació d'itineraris.

1.4 Programa de conservació integral de la Farga del Madriu a la Vall del Madriu-Perafita-Claror. Vall declarada Patrimoni de la Humanitat atenent el seu valor paisatgístic l'any 2004

És un programa que es fa en col·laboració amb el CNRS i la Comissió de la Vall del Madriu Perafita Claror. L'Àrea de Patrimoni Cultural coordina la recerca amb l'equip d'historiadors, arqueòlegs i restauradors de pedra seca. En les campanyes dels anys 2021 i 2022 es van documentar dos etapes tecnològiques diferents. La primera, durant la qual només funcionava la farga (1732-1800), i la segona quan s'implantà la ferreria (1800-1842). Amb el present estudi s'ha confirmat que la farga del Madriu és un model representatiu de la transició de les fargues medievals (molines) cap a les primeres fargues a la catalana i, també, un exemple de l'evolució cap a les fargues modernes del segle XIX. A més a més les dades referents a l'obtenció i treball del ferro, l'aprofitament dels recursos i l'ocupació de la zona, probablement es podria remuntar a l'època Baix Medieval fins al segle XX.

Els treballs de la tercera fase del programa de conservació, estudi i revalorització de la farga del Madriu s'han fet entre el 7 d'agost i l'1 de setembre, l'equip format 20 persones entre historiadors, arqueòlegs i especialistes en pedra seca, han treballat intensament per avançar en l'excavació i en la consolidació de les estructures.

S'ha finalitzat l'excavació dels darrers àmbits de la Farga i s'han protegit les restes arqueològiques. S'han dut a terme els treballs de consolidació i restauració, entre altres, del baix forn, del taller, del canal i del cambrot, deixant aquest edifici preparat per la fase final d'interpretació al 2024.

Per la disposició de les estructures i troballes s'ha pogut confirmar que una de les cases és la casa de la farga aixecada durant la fase d'ampliació de la fàbrica i d'implantació de la ferreria, datada de la fi del segle XVIII o inici del XIX. També s'han pogut excavar els dos forns de pa que es preveu restaurar l'any vinent. Paral·lelament s'ha començat l'excavació d'un dels edificis ubicats prop del botàs, al peu del camí de la muntanya, els primers resultats validen la hipòtesi que es podria tractar de la primera casa de la Farga implantada als volts del 1732.

Pel que fa a l'activitat desenvolupada pel mestre, els obrers i els aprenents en pedra seca s'ha iniciat la restauració i restitució de murs de la casa de la Farga. Amb aquesta tercera edició, els primers aprenents formats al programa de la farga del Madriu porten acumulades suficients hores de pràctica per presentar-se a l'examen bàsic de pedra seca a la tardor del 2023 i s'espera que, l'any vinent, una vegada enllestida la formació prevista pel 2024, els més avançats puguin postular per obtenir el grau superior, d'obrer professional.

Accessos: <https://www.cultura.ad/publicacions-patrimoni/memories>
<https://www.madriu-perafita-claror.ad/en/conservation-forge/>

Farga del Madriu. Campanya 2023
Baix forn de la farga, cambrot, forns de pa



1.5 Arxiu d'etnografia

1.5.1 Què en saps, del teu país?

Vídeo documental realitzat amb la participació de joves estudiants dels diferents sistemes educatius amb la col·laboració del Ministeri de Relacions Institucionals, Educació i Universitats per testejar el coneixement de la cultura i el patrimoni cultural d'Andorra. En curs la producció final.

1.5.2 Recerca en etnobotànica

Recerca realitzada per l'estudiant de doctorat Canòlich Àlvarez, sobre *Etnobotànica d'Andorra: saber popular de l'ús de les plantes* amb el Laboratori de Botànica de la Facultat de Farmàcia i Ciències de l'Alimentació de la Universitat de Barcelona (UB) i l'Institut Botànic de Barcelona (IBB, CSIC-Ajuntament de Barcelona). Un primer estudi sobre els elements etnobotànics més populars per poder incloure'ls a l'Inventari General del Patrimoni Cultural, en la secció del patrimoni immaterial.

Canòlich Àlvarez i Joan Vallés presentant el projecte a les 2es Jornades de Bruixeria d'Andorra.



1.5.3 Cançoner popular

És un projecte de recuperació, recerca i transcripció musical fet pel músic i musicòleg David Font a partir del viatge que va fer Palmira Jaquetti el 1925.

A partir de la recerca, s'ha fet un primer acte de divulgació en el marc de les Jornades Europees del Patrimoni 2023: concert *Engrunes del meu patrimoni. Música popular d'Andorra del 1925*.

1.5.4 Documentació de les falles d'Ordino

Seguiment audiovisual d'aquesta festa declarada bé d'interès cultural.

1.5.5 Web de cultura popular (en curs)

1.5.6 Consultes a l'Arxiu d'Etnografia. L'Arxiu d'etnografia és consultat a l'Arxiu Nacional i també a l'Àrea. S'han atès dos consultes.

2 Programes internacionals

2.1 Candidatures Unesco en curs

2.1.1 Candidatura: Els testimonis materials de la construcció de l'Estat dels Pirineus: el Coprincipat d'Andorra.

La Candidatura a patrimoni mundial de la Unesco pretén donar a conèixer i donar valor als béns materials que van contribuir i han perdurat en la construcció i la permanència del Coprincipat d'Andorra. Els béns que formen la candidatura són: el castell de Foix, Sant Joan de Caselles, Sant Romà de les Bons, Sant Martí de la Cortinada, Sant Climent de Pal, la Casa de la Vall, Santa Coloma, el jaciment del Roc d'Enclar, el jaciment de la Roureda de la Margineda, l'església de Sant Serni de Nagol, Sant Miquel d'Engolasters i la catedral de la Seu d'Urgell. Durant aquest any, el comitè de redacció, el comitè científic i del comitè de pilotatge han avançat en la redacció i acord dels diferents documents que requereix la candidatura a la Unesco. Al febrer s'ha organitzat el Grup de treball de cultura i turisme amb agents de totes les seus amb l'objectiu de dinamitzar la candidatura des de cada monument i impulsar accions conjuntes. Al seu temps, el comitè de pilotatge (COPIL) es va reunir a Madrid al mes de març i a la Seu d'Urgell i Andorra l'octubre per conèixer els espais candidats i els agents del territori implicats. L'objectiu és el d'anar finalitzant el dossier durant l'any 2025 i presentar-lo a la Unesco durant el 2026. El Departament de Patrimoni Cultural lidera la candidatura al mateix temps que participa en els comitès de redacció de pilotatge.

2.1.2. Festes de l'Os dels Pirineus



Festes de l'os a Arles de Tech 2023. Foto: AEA

Després de la inscripció de les Festes de l'Os dels Pirineus a la Llista representativa del Patrimoni Cultural Immaterial, el novembre del 2022, una delegació andorrana es va desplaçar el mes de febrer a les festes de l'os d'Arles de Tech.

El dia 10 de desembre, i coincidint amb la representació de *L'última ossa* d'Ordino, la ministra de Cultura, Joventut i Esports ha ofert un esmorzar-recepció a la delegació visitant de l'Alt Vallespir. En el marc de la recepció, les comunitats portadores de les Festes de l'Os dels Pirineus han llegit i signat un manifest de col·laboració per a la salvaguarda d'aquest element.

Al mes de setembre una delegació andorrana es va desplaçar per fer una demostració a París coincidint amb les Jornades del Patrimoni de la Unesco.

2.1.3 Candidatura la Transhumància desplaçament estacional del ramat i el bestiar

El 30 de març del 2022 es va presentar la candidatura per a l'ampliació de la inscripció a la Llista representativa del Patrimoni Cultural Immaterial de la *Transhumància, desplaçament estacional del ramat i el bestiar*. La resolució positiva per part de la Unesco ha tingut lloc al 18è Comitè intergovernamental del Patrimoni Cultural Immaterial de la Unesco, reunit a Kasane (Botswana) del 4 al 8 de desembre del 2023, ha decidit l'ampliació de la inscripció de la *Transhumància, desplaçament estacional del ramat i el bestiar* a la Llista representativa del Patrimoni Cultural Immaterial.

L'11 de desembre el Ministre de Medi Ambient i Agricultura i la Ministra de Cultura, Joventut i Esports van celebrar aquest reconeixement juntament amb l'associació de ramaders.



Moment de l'acceptació de l'ampliació de la inscripció de la *Transhumància, desplaçament estacional del ramat i el bestiar* a la Llista representativa del Patrimoni Cultural Immaterial. En el 18è Comitè intergovernamental del Patrimoni Cultural Immaterial de la Unesco, reunit a Kasane (Botswana). Foto: AEA.

2.1.4 Candidatura de la tècnica en construcció de pedra seca

Al mes de març Andorra ha formalitzat davant la Unesco l'ingrés a la candidatura d'ampliació 'L'art de la construcció en pedra seca: coneixements i tècniques' perquè el Principat també sigui inclòs dins de la Llista representativa del patrimoni cultural immaterial. 'L'art de la construcció en pedra seca' ja ha havia estat reconegut l'any 2018 com a Patrimoni cultural immaterial de la Humanitat a proposta de Croàcia, Eslovènia, Espanya, França, Grècia, Itàlia, Suïssa i Xipre, i ara, amb l'ampliació, la voluntat és sumar-hi cinc països nous: Andorra, Àustria, Bèlgica, Irlanda i Luxemburg. L'aspiració és que sigui aprovada en la propera reunió del Comitè intergovernamental del Patrimoni Cultural Immaterial que es celebrarà a finals del 2024.

2.2 Itineraris del Consell d'Europa

Ruta del Ferro al Pirineus. Andorra coordina la Ruta del Ferro als Pirineus. S'han organitzat un concurs de fotografia amb tots els socis de l'itinerari, i una ruta guiada durant la setmana de la pedra seca en col·laboració amb el Comú d'Ordino, també s'ha participat a la sessió del comitè director dels itineraris culturals europeus.

2.3 Seguiment de les candidatures Unesco

S'ha donat resposta als formularis d'informació i seguiment periòdics de les convencions de la Unesco en matèria de patrimoni cultural. També s'ha assistit al Seminari sobre el pla d'acció regional per la implementació de la convenció del Patrimoni Mundial per la regió d'Europa i Amèrica del Nord, celebrada a París del 19 al 21 de desembre.

2.4 Comunitat de Teball dels Pirineus

Cooperació interpirinenca a l'entorn de la tècnica de la pedra seca.

Durant el 2023 la CTP ha coordinat un nombrós equip d'institucions i associacions per presentar una candidatura en el marc del nou programa Interreg-POCTEFA 2021-2027, que ha estat aprovada a finals del 2023.

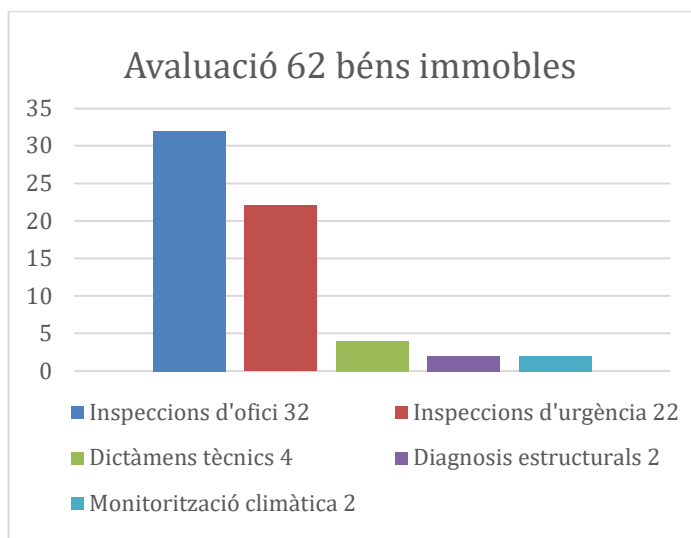
Aquest fet a més d'un reconeixement, representa un impuls per tots els agents implicats i un revulsiu per la col·laboració entre els equips de l'àrea geogràfica dels Pirineus.

3 Gestió i conservació del patrimoni cultural immoble i moble

Els plans de conservació consisteixen en la previsió i realització d'actuacions de preservació del patrimoni. Les intervencions majors tenen l'objectiu d'aportar una millora integral en la conservació, comprensió i posada en valor del monument i les menors són actuacions puntuals i concretes que tenen una funció preventiva i de manteniment periòdic, poden ser d'urgència.

3.1 Accions de conservació preventiva i millora dels béns culturals immobles

3.1.1 Conservació preventiva, seguretat i diagnosi del patrimoni arquitectònic



Accions preventives

- Revisió de la coberta de 15 esglésies.
- Basílica Santuari de Meritxell. Consolidació de part de l'enrajolat mural de la nau.
- Casa Rossell. Millores en l'accés i en l'adequació dels espais interiors.
- Colomer de la Casa d'Areny Plandolit. Instal·lació de videovigilància.
- Església de Santa Coloma. Repintat de l'absis amb calç.

3.1.2 Intervencions majors

Sant Joan de Caselles. Projecte de restauració integral i d'il·luminació interior i exterior. La intervenció ha consistit en tractar el monument en conjunt, el mobiliari, el retaule i la recuperació de la policromia de l'arc triomfal. A l'exterior s'ha col·locat un paviment amb morter de calç anivellant el recorregut i s'han substituït les baranes per unes altres de més segures i lleugeres a nivell visual. La il·luminació interior i exterior han acabat de donar al monument una imatge digna i discreta.

El projecte d'obra ha estat dirigit per l'arquitecte Miquel Mercè, la restauració i conservació coordinada des de l'Àrea ha comptat amb l'equip d'arqueòlegs, arquitectes i conservadors assessorats pel conservador restaurador Eudald Guillaumet. El projecte d'il·luminació ha comptat amb la col·laboració del Comú de Canillo i FEDA.



Intervenció

Novembre 2022-Juny 2023

Projecte

d'il·luminació: Yon Anton Olano .

Projecte i direcció d'obra: Miquel Mercè Construccions Purroy Il·luminació: PIME

Tractament i restauració fusteria: De Vell a Bell

Pintura i estucat de parets: Pintura art i decoració lo Antic

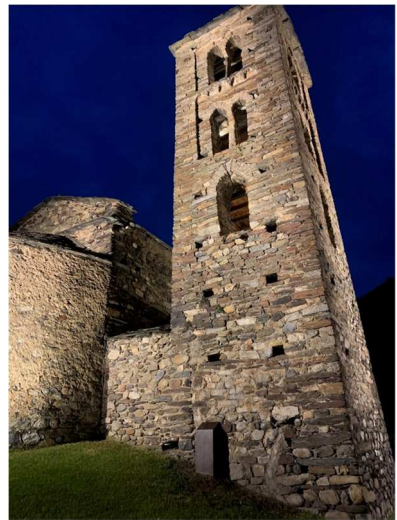
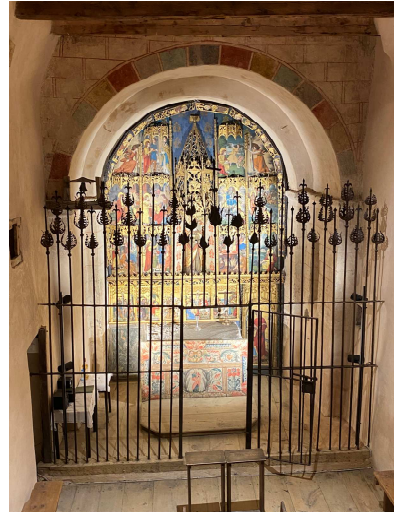
Col·laboradors: Comú de Canillo. FEDA

Assessorament:

Eudald Guillaumet

Coordinació: Àrea de Patrimoni Cultural

Pressupost: 205.438€



Mola de Cal Pal. Reconstrucció de la maquinària en base a les restes existents i posada en funcionament. El Comú d'Ordino ofereix visites amb demostració.

Santa Bàrbara d'Ordino. Adjudicació del projecte de rehabilitació.

Sant Vicenç d'Enclar. Finalització de la restitució del campanar, restauració de l'interior i adequació de l'entorn.

Finalització de la restitució del campanar esfondrat la nit del 19 al 20 de desembre del 2019. El projecte arquitectònic, dirigit pels arquitectes Axel Letellier, Carles Brull, Gerard Veciana i Lluís Gimjaume, es va fer seguint les recomanacions d'un comitè d'experts en patrimoni cultural de França, Espanya i Andorra, que van acordar que calia restituir el campanar pels seus valors històrics, identitaris i emocionals, d'acord amb els criteris patrimonials prescrits en les cartes internacionals.



Intervenció

Novembre 2021-agost 2023
 Arquitectes: Axel Letellier,
 Carles Brull i Altura arquitectes.
 Construcció: Construccions
 Roca, Ca (OH)2
 Seguiment audiovisual: Fílmic
 Coordinació, treballs
 arqueològics, conservació i
 seguiment del projecte: Àrea de
 Patrimoni Cultural
 Pressupost: 237.684,08 €.

Més enllà del campanar, dins de la nau i de l'absis, s'han remuntat els bancs correguts, s'ha tornat a col·locar la pavimentació i s'han refet els arrebossats envellits de la reconstrucció que s'havia dut a terme durant els anys vuitanta del segle XX. A l'interior, al graó de l'absis s'han recuperat i protegit unes pintures murals.

Detall del procés de retirada de les gases que protegien uns fragments de pintura mural al peu de l'absis de Sant Vicenç d'Enclar.



Memòria de la restitució i adequació dels espais interior i exterior:

[https://www.cultura.ad/images/stories/Memoria_final obra St Vicenc Enclar compressed.pdf](https://www.cultura.ad/images/stories/Memoria_final_obra_St_Vicenç_Enclar_compressed.pdf)

Jaciment de la Roureda de la Margineda. En el marc del compromís adquirit al desembre del 2022, entre la propietat del jaciment, el Comú d'Andorra la Vella i el Ministeri, l'Àrea ha redactat i realitzat el pla de conservació del jaciment a curt termini. Paral·lelament el Comú ha instal·lat una passera per poder-lo fer més visible i connectar la zona de Santa Coloma amb la Roureda, també s'ha instal·lat una nova tanca perimetral. L'Àrea ha fet les gestions necessàries per l'assoliment d'aquestes actuacions.

Colomer de Rocafort. Licitació dels treballs d'estintolament del colomer per assegurar els murs existents mentre es planifica la intervenció arqueològica i el projecte per donar valor a aquesta construcció vernacular tant pròpies de la vida agrícola de muntanya.



Colomer de Rocafort, octubre 2023

Sant Miquel de Fontaneda. Millores en el conjunt de l'església (humitats, llosat, electricitat).

Ponts d'Escaldes-Engordany. Restauració dels ponts d'Engordany, de la Tosca i dels Escalls promoguda pel Comú d'Escaldes-Engordany. El projecte realitzat l'arquitecte Pierre Cadot ha estat seguit pels tècnics arquitectes i arqueòlegs de l'Àrea.

Per difondre el coneixement dels ponts que el Comú està restaurant, l'Àrea ha publicat les fitxes de l'inventari del patrimoni cultural:

[https://www.cultura.ad/images/stories/Fitxes Ponts Ecaldes Engordany 2023.pdf](https://www.cultura.ad/images/stories/Fitxes_Ponts_Ecaldes_Engordany_2023.pdf)

Pont dels Escalls. Previ a la restauració del pont, l'Àrea ha promogut la realització d'una intervenció arqueològica per tenir més informació sobre el pont. A l'espera de l'informe preliminar, es pot dir que s'han localitzat dos paviments antics de pedra, l'un sobre l'altre. El més inferior amb relligat de morter és el més conservat i manté pràcticament la totalitat del tauler de forma contínua, a excepció d'una franja lateral per on passava una canonada de servei.



Malauradament no s'han localitzat materials que permetin mitjançant analítiques aproximar la seva cronologia. La documentació escrita segons l'historiador David Mas, parla d'un primer pont al 1458, altres referències citarien la creu del Pont dels Escalls al segle XVI i l'actual pont al segle XIX.

Imatge de l'excavació, desembre 2023

3.2 Accions de conservació preventiva i millora dels béns culturals mobles

3.2.1 Conservació preventiva

Control de plagues a tots els espais de reserva del patrimoni cultural.

Manteniment preventiu. Inspecció dels béns mobles de 35 monuments fent especial atenció a colònies de gats i plagues de coloms en l'entorn de la Casa Rossell, Ràdio Andorra i la Casa Museu d'Areny Plandolit. Tractament preventiu als béns mobles de l'antiga Ràdio Andorra (màquines del centre emissor).

Trasllat de béns mobles.



De manera progressiva es van instal·lant les col·leccions procedents de les anteriors reserves d'Aixovall a la nova seu del Ministeri a Encamp. Selecció de les peces, embalatge, identificació, trasllat, desinsectació a la cambra d'anòxia, neteja superficial, etiquetat, instal·lació a la reserva, assentament informàtic de la nova localització. Una tasca sistemàtica que requereix bona part del temps de l'equip de conservadors.

3.2.2 Restauració

Santa Eulàlia d'Encamp. Restauració i recol·locació de tres peces del retaule major de l'església parroquial de Santa Eulàlia d'Encamp. Dos portes amb els apòstols Pere i Pau i un frontal d'altar de Santa. Per la implantació s'ha comptat amb l'assessor Eudald Guillaumet prenent com a referència una fotografia de l'any 1926 conservada a l'Arxiu Nacional.



Sant Roc de Sornàs. Millores en el muntatge del retaule.

Sant Martí de la Cortinada. Exposició de la casulla restaurada com a resultat de la consulta ciutadana l'any 2022 feta amb la col·laboració del Departament de Joventut i Participació Ciutadana visc.ad.



Abans



Després

Fons de Casa Rossell. Restauració de la funda de l'instrument saltiri.
L'empresa RETOC ha fet la restauració de la funda. La restauració de l'instrument està en curs.



Abans



Després

3.3 Digitalització del patrimoni i accés a la informació

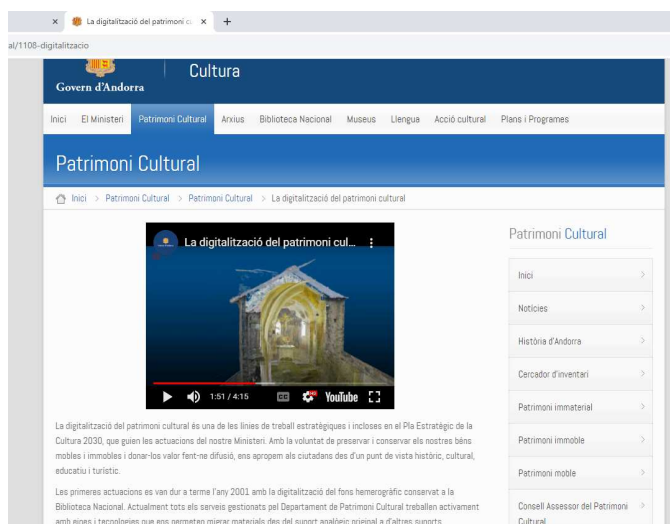
3.3.1 Digitalització

3D i 360º de monuments. Durant el 2023 s'ha encarregat la realització de la digitalització mitjançant escàner 3D del conjunt de la Casa Rossell i l'església de Sant Vicenç d'Enclar.

Al desembre del 2023 es disposa dels següents béns immobles digitalitzats:

- Sant Joan de Caselles (C)
- Sant Miquel de Prats (C)
- Ràdio Andorra 360º (E)
- Sant Romà de Les Bons (E)
- Torre dels Moros (E)
- Sud-Ràdio 360º (E)
- Part del conjunt de la Casa Rossell d'Ordino (en curs la casa i annexes)
- Sant Martí de La Cortinada (O)
- Sant Serni de Llorts (O)
- Sant Climent de Pal (LM)
- Santa Coloma (AIV)
- Sant Vicenç d'Enclar (AIV)
- Pont de la Margineda (AIV)
- Sant Serni de Nagol (SJL)
- Sant Miquel de Fontaneda (SJL)
- Sant Miquel d'Engolasters (EE)
- Pont d'Engordany (EE)
- Pont de la Tosca (EE)
- Pont dels Escalls (EE)

Accessos: <https://www.cultura.ad/patrimoni/42-patrimoni-cultural/1108-digitalitzacio>



3D de béns arqueològics. S'ha creat l'eina sketchfab per poder visionar alguns dels objectes arqueològics en 3D. En curs l'ampliació dels continguts.

Accessos: <https://sketchfab.com/patrimoniculturalandorra>

Transcripció i digitalització de memòries de projectes, inventaris i documents en paper. De manera progressiva i amb el suport de personal eventual i del Servei d'Ocupació es van transcrivint i digitalitzant documentació de referència (inventaris, memòries, etc.). Garantint la conservació dels continguts i millorant-ne l'accés.

3.3.2 Accés a la informació

Inventari de béns immobles. Actualització de continguts.

Accessos: <https://www.cultura.ad/cercador-d-inventari>

Carta arqueològica i paleontològica. Les dades s'actualitzen un cop l'any i es publiquen al visor de mapes d'Andorra.

Accessos: <https://www.ideandorra.ad/geoportal/index.jsp?lang=ca>

Inventari de béns mobles. Més de 5000 registres accessibles a la base de dades.

Accessos: <https://andorra.zetcom.net/ca/>

Atenció a les consultes. Els tècnics de l'Àrea atenen dins l'horari laboral consultes presencials. S'han atès set consultes de recerca arqueològica, dos de recerca de béns mobles, tres per exposicions i dos de l'Arxiu d'Etnografia.

3.4 Inventari del patrimoni cultural (béns immobles i mobles)

Els inventaris posen de rellevància els elements més destacats del patrimoni cultural i esdevenen els instruments de base per a la seva gestió. És una acció de continuïtat.

3.4.1 Inventari de béns immobles

Eina d'inventari. En estudi una eina per millorar la gestió mitjançant sistemes d'informació geogràfica que permetin incorporar tota la informació necessària per poder fer una gestió integral i donar accés públic.

Noves inscripcions. Inscripció de Cal Puigcernal de Prats i les seves construccions agroramaderes associades i també del conjunt de Cal Call del Forn de Canillo.

Cal Call és una construcció del segle XIX de formes constructives tradicionals que constitueix un exemple altament representatiu d'unitat de producció totalment independent, dissenyada per viure-hi de forma pràcticament autònoma, fins i tot en l'aspecte espiritual.

Cal Puigcernal és un testimoni rellevant de les formes de vida que van caracteritzar la societat rural de muntanya fins a la segona meitat del segle XX. La data de construcció, la tipologia arquitectònica i la tècnica constructiva, i el fet que es tracta d'una casa en el seu sentit més ampli d'espai de producció i reproducció que inclou les explotacions secundàries situades fora del nucli de Prats, són elements clau que li atorguen els valors per ser incloses a la secció segona de l'Inventari general del patrimoni cultural, com a béns inventariats.



Cal Call



Cal Puigcernal

3.4.2 Inventari arqueològic i paleontològic

Inventari de gravats rupestres. En una col·laboració amb el Ministeri de Relacions Institucionals, Educació i Universitats, s'ha iniciat l'inventari dels gravats rupestres del país. L'inventari consisteix en la visita als gravats, presa de les coordenades i documentació fotogràfica, registre i assentament de la informació en una base de dades.

L'inventari s'ha començat a la parròquia d'Encamp localitzant i identificant 14 conjunts rellevants. Es continuarà fent l'inventari a la parròquia de Sant Julià de Lòria.

Estudi de la zona paleontològica del Port del Pic Negre a Arinsal. La protecció i gestió de les zones paleontològiques correspon al Ministeri titular de la Cultura mitjançant la Llei 9/2003 del Patrimoni Cultural, val a dir que en l'equip tècnic del Departament de patrimoni cultural no hi ha tècnics amb formació en paleontologia, per cobrir aquesta mancança es compta amb la col·laboració de la Fundació Andorra Recerca i Innovació i geòlegs paleontòlegs externs. Aquest estiu s'ha fet un estudi més aprofundit de la zona del pic del Port Negre a Arinsal on hi ha un alt grau de concentració de fòssils dels períodes entre el Silurià i Devonià (de 443 milions d'anys a 350 milions d'anys abans de la nostra era).

3.4.3 Inventari de béns mobles

L'inventari és una tasca de continuïtat tant d'inclusió de béns com de complements d'informació a mesura que s'obtenen més dades i s'avança en la recerca.

Nova informació



Revisió de la datació de la lipsanoteca de l'església de Sant Iscle i Santa Victòria de la Massana. En un recent anàlisi d'una mostra de cera enviada al Centro Nacional de Aceleradores de Sevilla (CNA) es data la lipsanoteca al voltant de 895-1026 d.C. quan es calculava, per comparació, que era del segle XII-XIII extret d'Andorra romànica.

Nous registres. 2454 registres nous i 19100 modificacions de continguts, corresponents als següents monuments

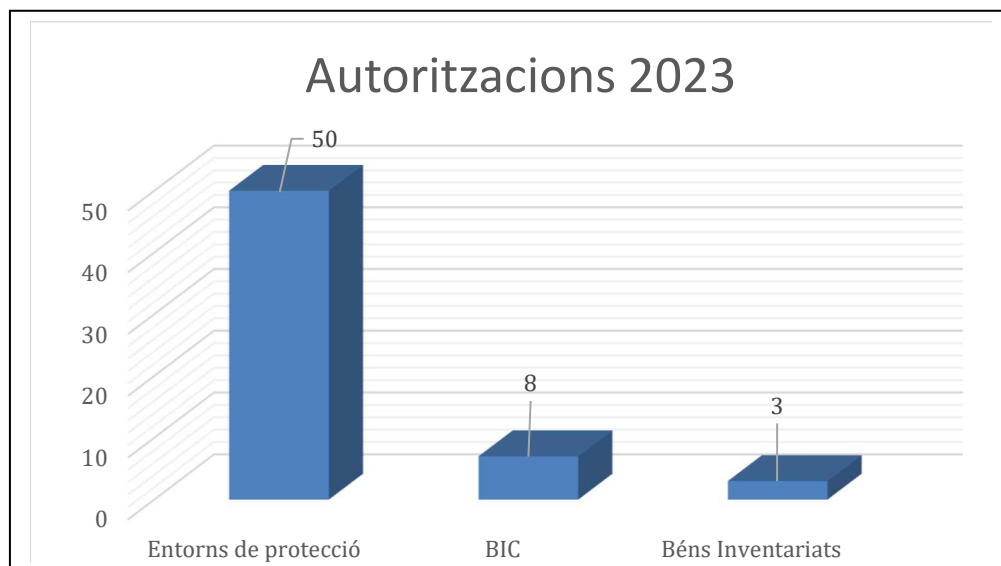
- Sant Joan de Caselles (3 registres nous)
- Capella de Cal Call (20 registres nous)
- Església de Sant Serni de Canillo (1 registre nou)
- Museu Casa d'Areny- Plandolit (1 registre nou)
- Casa Rossell (1236 registres nous)
- Museu Postal (1192 registres nous)
- Objectes privats (1 registre nou)

Valoració de fons (5 fons valorats)

Moviment de béns mobles: 691 moviment de peces en 29 trasllats en préstec temporal per exposicions i per motius de restauració.

3.5 Gestió de l'inventari i protecció del patrimoni cultural (béns mobles i immobles). Informes, seguiments, control d'intervencions

3.5.1 Autoritzacions d'obres en béns immobles i espais protegits



S'han informat 61 projectes d'obra. 8 situats en béns d'interès cultural (BIC), 3 en béns inventariats (BI) i els 50 restants en entorns de protecció d'un BIC o en una zona de presumpció arqueològica o paleontològica (EPA o EPP).

Intervencions en Béns d'Interès Cultural (BIC)

- Santa Eulàlia d'Encamp. Projecte de millora de la il·luminació interior de l'altar major.
- Jaciment de la Roureda de la Margineda. Projecte de tancament i passera al jaciment.
- Ponts d'Escaldes-Engordany. Projecte de restauració de tres ponts amb la participació del Govern.
 - Pont d'Engordany
 - Pont de la Tosca
 - Pont dels Escalls
- Vall del Madriu Perafita Claror. Reconstrucció de la cabana de cal Jacó.
- Santuari de Canòlich. Instal·lació d'una antena per millorar les comunicacions.

Tres consultes per intervenir sobre Béns Inventariats (BI):

- Edifici de Sud-Ràdio. Projecte de canvi d'ubicació d'unes antenes.
- Edifici de Ràdio Andorra. Projecte d'enjardinament de l'entorn immediat.
- Colomer de Cotxa. Projecte de consolidació i conservació del colomer amb la participació de Govern.

Els cinquanta projectes restants (50) se situen en entorns de protecció d'un BIC o en una zona EPA o EPP.

3.5.2 Consultes d'obres sobre béns immobles protegits o situats en un àmbit de protecció

Abans de fer i presentar un projecte d'obra situat en un àmbit de protecció del patrimoni cultural, sovint es fan consultes prèvies, ja sigui per part dels propietaris, arquitectes redactors del projecte o fins i tot de comuns o altres departaments del Govern. Aquest

procediment s'inicia a instància del sol·licitant (arquitecte, propietari, promotor...) i és un dels mecanismes més eficients per trobar l'encaix entre la protecció del patrimoni i l'avançament del projecte d'obra. Durant l'any s'han atès 20 consultes prèvies. El temps de resposta és força variable ja que sovint s'han de fer diverses reunions i requereix comunicació contínua i intercanvi d'informació entre el ciutadà i els tècnics de l'Àrea



S'han fet reunions prèvies amb els arquitectes per encaixar el projecte d'adequació de l'Hotel Casamanya d'Ordino (BI) amb la protecció dels valors culturals de l'immoble que serà la seu del Ministeri d'Agricultura i Medi Ambient, i dependències del Comú i el Quart d'Ordino.

Hotel Casamanya. Ordino. Fons APC, 2023

3.5.3 Incidències

Malauradament les agressions contra el patrimoni són una realitat. Pintades als murs del colomer d'Areny Plandolit i de Sant Romà de les Bons que s'han eliminat i s'ha reforçat la seguretat amb la instal·lació de càmeres de vigilància.

3.6 Ajuts a la restauració, conservació preventiva i integrada del patrimoni cultural

3.6.1 Ajuts 2023

Partida pressupostària disponible: **61.554,22€**.

Sol·licituds rebudes: quatre, una per a béns mobles i tres per a béns immobles. Una sol·licitud ha estat desestimada perquè no tenia com a finalitat la recuperació, conservació i/o restauració d'un element patrimonial.

Les atorgades són:

Adequació de la façana de la Casa Lacruz, a Escaldes-Engordany. S'ha atorgat la quantitat de 6.969 €, corresponent al 50% del cost total de la intervenció i màxim subvencionable.

Rehabilitació integral del conjunt de Cal Call, al Forn de Canillo. Fase 2. S'ha atorgat la quantitat de 44.477,88 €, corresponent al 50% del cost total de la intervenció i màxim subvencionable.

Inventari dels béns mobles de la capella de Sant Pelegrí de Cal Call, al Forn de Canillo. S'ha atorgat la quantitat de 4.641,60 €, corresponent al 80% del cost total de la intervenció i màxim subvencionable.

3.6.2 Seguiment dels ajuts atorgats amb anterioritat al 2023

- Tercera fase del projecte de rehabilitació de la casa Gastó i el seu entorn immediat. Subvenció atorgada l'any 2017. Durant el 2023 s'ha finalitzat la tercera fase.
- Seguiment dels treballs de restauració de la façana de la casa Lacruz.
- Seguiment dels treballs de restauració del colomer de Cotxa.
- Seguiment de la primera i segona fase del projecte de rehabilitació de l'era de Cal Call al Forn de Canillo.
- Seguiment del trasllat i l'inventari dels béns mobles de la capella de Cal Call del Forn de Canillo.

3.7 Entorns de protecció i plans especials de protecció

Actualment hi ha decretats catorze (14) entorns de protecció. El treball de documentació patrimonial i històrica segueix avançant.

3.7.1 Entorns de protecció decretats



Entorn de protecció de Sant Serni de Nagol. El dia 2 d'agost del 2023 s'ha publicat al BOPA l'edict de l'entorn de protecció de l'església de Sant Serni de Nagol. L'objectiu de la delimitació és assegurar la conservació d'aquest bé d'interès cultural, vetllar pel seu manteniment en un context ambiental adequat i evitar l'afectació dels valors estètics, històrics i culturals del monument, impedit que se n'alterin les perspectives, la contemplació o l'estudi.

3.7.2 Entorns de protecció i plans especials en estudi

- Sant Joan de Caselles (en curs)
- Revisió del POUP d'Encamp, subzona, Clau Les Bons en substitució del Pla general de rehabilitació de les Bons (en curs)
- Revisió del Pla especial de protecció de Pal (en curs)
- Casa de la Vall a Andorra la Vella (en curs)
- Sant Esteve d'Andorra la Vella (en curs)
- Sant Andreu d'Andorra la Vella (en curs)
- Santuari de Canòlich (en curs)
- Sant Miquel d'Engolasters (finalitzat)

4. Programes de recerca i conservació

4.1 Conservació i gestió del jaciment arqueològic de la Roureda de la Margineda

Donant seguiment als compromisos adquirits en el conveni signat al desembre del 2022 amb el Comú d'Andorra la Vella i la propietat, s'ha elaborat el pla de conservació del jaciment i les primeres tasques de neteja i consolidació estructural, amb el suport del Comú d'Andorra la Vella. També s'ha col·laborat en la instal·lació d'una passera que ha de servir per donar visibilitat al jaciment i comunicar el nucli de Santa Coloma amb el nou parc de la Roureda encara en fase de projecte.

4.2 Ruta dels Orris d'Encamp

En col·laboració amb el Comú d'Encamp, s'han realitzat les actuacions previstes d'excavació a l'Orri de l'Estany Forcat consistents en excavar en extensió la munyidera, la cabana i l'espai comprés entre les construccions. Documentar-les i fer l'aixecament topogràfic de les parts excavadades. Fins la futura actuació de consolidació i restauració s'ha cobert el jaciment de manera provisional.



4.3 Estudi diacrònic de l'ocupació humana a l'alta i la mitja muntanya del sector septentrional de la parròquia d'Ordino

És un projecte impulsat pel Comú d'Ordino, l'Àrea de Patrimoni Cultural i la Universitat Autònoma de Barcelona. El programa és dirigit pel doctor en prehistòria Ermengol Gassiot, del grup d'arqueologia d'alta muntanya (GAAM) del Departament de prehistòria de la UAB i David Garcia del GAAM i del Instituto de Ciencias del Patrimonio del CSIC, formen l'equip quatre arqueòlegs del GAAM i quatre estudiants de doctorat de la UAB.

El treball de camp del 2023 s'ha dut a terme la primera quinzena del mes d'octubre durant la què s'han assolit els objectius marcats per al 2023 consistents en la documentació amb fotogrametria de diversos jaciments a la zona del Comís Vell, per proposar futures accions de comprensió i valorització dels béns esmentats i en la prospecció arqueològica i l'inventari patrimonial a la vall de Cebollera que és on es troben els prats subalpins. A més a més durant la setmana de la pedra seca, a principis de desembre s'ha fet una presentació a Ordino de l'avançament i els resultats d'aquest projecte.

4.4 Projecte de recerca a la Farga del Madriu

La informació es descriu en l'apartat 1.5

4.5 Espai memòria de ràdio Andorra

És un projecte que pretén dotar l'antic edifici de ràdio Andorra d'un discurs en el què explicar, entendre, difondre i gaudir de la història contemporània d'Andorra a partir de la història de la ràdio. Durant el 2023 s'ha treballat en la definició tecnològica del projecte i el model 360º per poder visitar l'edifici de manera virtual.

Accessos:

<https://www.cultura.ad/patrimoni/42-patrimoni-cultural/1108-digitalitzacio>

Pressupost executat

Àrea	Posc.Pressup.	Desc Posc. Presup	Proj.	Import Exec.
APC	D/21200/082002	Rep./cons. edifici	PR0077	2.717,00
APC	D/22700/082002	Treb.Empr. Neteja	PR0077	495,31
APC	D/22760/082002	Treb.Empr. Estudis	PR0077	2.001,17
APC	D/61800/082002	Béns mobl. int.hist.	PR0077	7.273,20
APC			PR0077	12.486,68
APC	D/20300/082002	Lloguer maquinària	PR0155	513,10
APC	D/20805/082002	Renovació llicències	PR0155	998,00
APC	D/21200/082002	Rep./cons. edifici	PR0155	81.161,06
APC	D/21300/082002	Rep./cons.maq.,Inst.	PR0155	12.124,95
APC	D/21500/082002	Rep./cons. mobiliari	PR0155	6.561,43
APC	D/22030/082002	Llibres/publicacions	PR0155	5.384,96
APC	D/22140/082002	Vestuari	PR0155	1.815,21
APC	D/22190/082002	Altr.Subministrament	PR0155	17.722,07
APC	D/22300/082002	Transport mercaderie	PR0155	21,83
APC	D/22330/082002	Altres transports	PR0155	25.973,97
APC	D/22620/082002	Divulg./Publicacions	PR0155	918,56
APC	D/22621/082002	Traducc./Correccions	PR0155	3.194,85
APC	D/22660/082002	Reunions i cursets	PR0155	12.304,42
APC	D/22710/082002	Treb.Empr. Seguretat	PR0155	209,00
APC	D/22720/082002	Treb.realitz. valora	PR0155	365,75
APC	D/22730/082002	Treb.Empr.Proc.dades	PR0155	8.151,00
APC	D/22760/082002	Treb.Empr. Estudis	PR0155	239.812,27
APC	D/23000/082002	Reemb.diet. funcion.	PR0155	1.263,16
APC	D/23100/082002	Locomoció/despla.	PR0155	549,32
APC	D/48229/082002	Patri.Religiós/Culte	PR0155	39.793,10
APC	D/60210/082002	Constr. Ed. admin.	PR0155	6.900,10
APC	D/60230/082002	Constr.Ed. Int.Patr.	PR0155	7.450,00
APC	D/60390/082002	Altra maq. i equip.	PR0155	394,00
APC	D/60500/082002	Mobiliari	PR0155	11.686,26
APC	D/60820/082002	Senyalització	PR0155	14.579,23
APC	D/61800/082002	Béns mobl. int.hist.	PR0155	1.053,36
APC	D/76220/082002	Béns dest.l'ús gral	PR0155	22.519,75
APC	D/78229/082002	Patrimoni Religiós	PR0155	280.673,23
APC	D/78249/082002	Ajuts.conserv.patri.	PR0155	244.079,92
			PR0155	1.048.173,86
APC	D/21300/082002	Rep./cons.maq.,Inst.	PR0266	22.000,00
APC	D/22140/082002	Vestuari	PR0266	590,57
APC	D/22621/082002	Traducc./Correccions	PR0266	1.593,90
APC	D/22760/082002	Treb.Empr. Estudis	PR0266	101.765,34
APC	D/23000/082002	Reemb.diet. funcion.	PR0266	760,24
APC	D/60520/082002	Equip. impre./repro.	PR0266	3.000,00
APC	D/60610/082002	Equip. Proce. d'inf.	PR0266	1.750,96
			PR0266	131.461,01
APC	D/20600/085001	Llog.equip.informàt.	PR0268	2.581,15
APC	D/21600/085001	Rep./cons. equip inf	PR0268	6.656,65
APC	D/22310/085001	Missatgers	PR0268	35,66
APC	D/22621/085001	Traducc./Correccions	PR0268	1.184,48
APC	D/22660/085001	Reunions i cursets	PR0268	6.035,77
APC	D/22680/085001	Promoció cultural	PR0268	21.099,00
APC	D/22760/085001	Treb.Empr. Estudis	PR0268	34.542,82
APC	D/23000/085001	Reemb.diet. funcion.	PR0268	6.157,08
APC	D/23100/085001	Locomoció/despla.	PR0268	6.637,60
			PR0268	84.930,21
				1.277.051,76

Accions de divulgació. Publicacions, formacions, webs, recursos online, promoció

Les accions divulgatives tenen una doble missió d'una banda donar a conèixer el patrimoni per generar afecció entre la ciutadana i d'una altra, retre compte dels projectes de l'Àrea en tant que administració pública.

- Visites a la seu del Ministeri de Cultura, tallers, reserves en motiu de dies especials, en formacions, a demanda de grups: 8 visites, 127 persones.
- Publicació de *La peça del mes del Patrimoni Cultural*: 7 publicacions
<https://www.cultura.ad/arxiu-nacional-d-andorra/difusio/la-peca-del-mes>
- Atenció a consultes especialitzades estudiants i investigadors: 14 (béns mobles i arqueologia).
- Sessions de formació: 15 (Escoles del país, Creand, Informadors turístics, Curs de guies, EFPEM).
- Visites guiades en motiu de la finalització de projectes: Sant Joan de Caselles, Sant Vicenç d'Enclar, dia mundial del Patrimoni Audiovisual celebrat amb una visita a Ràdio Andorra: 115 participants.
- Organització de les Jornades Europees del Patrimoni: 250 participants.
- Publicacions a les XXSS: 104
- Seguidors a les XXSS: 3516
- Intervencions als mitjans de comunicació escrits, ràdio i televisió: 12
Com per exemple Max Vela a l'Avui Serà un Bon Dia de RNA per parlar de la peça del mes de desembre: <https://www.andorradifusio.ad/programes/avui-sera-bon-dia/avui-sera-dia-28-desembre-2023/max-vela-porta-peca-arxiu-nacional>

Col·laboració amb altres àrees, departaments, òrgans, institucions

Govern

- Consell Assessor del Patrimoni Cultural.
- Àrea de Museus en matèria de conservació i restauració així com en el tractament de la col·lecció de béns mobles i de les col·leccions del Museu Postal.
- Àrea de Promoció Cultural. Col·laboració en la diagnosi i restauració d'obres d'art.
- Ministeri de Territori i Urbanisme en la informació per a la conservació dels béns immobles i gestió pressupostària d'intervencions majors.
- Ministeri de Medi Ambient i Agricultura en la resposta a determinats informes i projectes.

Consell General: Informació, assessorament i col·laboració per a la conservació dels béns mobles de la Casa de la Vall i la nova museografia.

Comuns

- Comú de Canillo. Assessorament i assistència per a l'exportació de la campana Trencada o Bàrbara de sant Serni de Canillo per a la seva restauració. En l'organització dels cursos de tècnica de pedra seca.
- Comú d'Encamp. Col·laboració en el tractament de béns mobles del Museu Casa Cristo, Santa Eulàlia d'Encamp, entorn de les Bons, rehabilitació del colomer de Cotxa.
- Comú d'Andorra la Vella. En la protecció del patrimoni, avançament en els treballs de delimitació dels entorns de protecció. Assessorament per a la restauració de l'orgue de Sant Esteve.
- Comú d'Escaldes-Engordany.
 - o Adquisició de la Borda Sabater. Considerant l'interès històric, etnològic, arquitectònic i paisatgístic, que forma part del paisatge cultural de la Vall del Madriu Perafita Claror. Aquesta adquisició compleix amb un objectiu doble: contribuir a la protecció de la Vall i promoure la reconstrucció i rehabilitació del bé immoble, a fi de preservar aquest testimoni, respectant-ne les característiques i els valors patrimonials per a les generacions presents i futures.
 - o Restauració dels ponts d'Engordany, de la Tosca i dels Escalls.
- Comú de Sant Julià: préstec i elaboració de continguts per a les exposicions.



- Exposició *L'art de la fusta i els seus artesans.*
- Exposició: *Abans miràvem la lluna per tot.*

- Redacció de textos per fer visites a l'església de Sant Julià de Lòria.

Fundacions i associacions

- Andorra recerca i innovació (ARI).
- Creand.
- Escena Nacional d'Adorra (ENA). Préstec de béns mobles per obres de teatre.
- Orquestra Nacional de Cambra d'Andorra (ONCA). Organització de concerts en motiu de les jornades europees del patrimoni.
- Espai socio cultural Cal Pal.



Exposició *Andorra país d'acollida* a cal Pal, la Cortinada.

- Associació Velles Cases Andorranes. Elaboració de textos per una visita al Museu Nacional d'Art de Catalunya.
- Col·laboració i consultes:
 - o Dos formacions en la base de dades de gestió de col·leccions.
 - o Catorze consultes especialitzades.
 - o Tres consultes administratives sobre la importació i exportació d'obres d'art.

Altres relacions

- Museu diocesà del Bisbat d'Urgell.
- Generalitat de Catalunya. Direcció general del patrimoni.
- Museu Nacional d'Art de Catalunya.
- Universitat de Barcelona.
- Universitat Autònoma de Barcelona.
- Centre national de recherche scientifique (CNRS).
- Institut d'Estudis Catalans.
- Fundación Santa Maria la Real.
- Comunitat d'Aragó.

Participació en congressos, jornades i seminaris

- IX Jornada sobre Art Romànic de l'Associació d'amics del romànic (AdR) de Catalunya-Andorra, celebrada a Barcelona el 25 de febrer. Una jornada centrada en les obres del Taller de Ripoll dins el cicle "Mestres i tallers a l'escultura romànica", amb la col·laboració del Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya (CRBMC).
- 20è Congrés triennal de l'ICOM-CC, celebrat a València del 18 al 22 de setembre. Un esdeveniment que, cada tres anys, reuneix professionals de l'àmbit de la conservació i restauració del patrimoni de tot el món per a compartir idees i discutir diferents aspectes de la professió.



*Acte inaugural del XXè
Congrés de l'ICOM-CC*

- XVII Reunió Tècnica de conservació-restauració, organitzada per l'associació professional Conservadors-Restauradors Associats de Catalunya (CRAC) a Barcelona el 23 i 24 de novembre. Amb l'assistència d'una tècnica conservadora de l'Àrea i la presentació de la *Restauració i el desamiantat de les màquines de l'antiga ràdio Andorra* per Mireia Garcia de RETOC, l'empresa encarregada de l'inventari i restauració de l'antic emisor de ràdio Andorra.
- 20è aniversari de la Convenció per a la salvaguarda del patrimoni cultural immaterial: S'ha participat a la iniciativa Wiki Loves Living Heritage (in Europe), compartint imatges de les Festes de l'Ossa (Encamp i Ordino) a Wikimedia Commons.